List 52. **NOVICE** Tečaj LII.

gospodarske, obrtniške in národne.

Izhajajo vsak petek ter stanejo v tiskarni prejemane za celo leto 3 gld. 50 kr., za pol leta 1 gld. 75 kr. in za četrt leta 90 kr., — po pošti prejemane pa za celo leto 4 gld., za pol leta 2 gld. in za četrt leta 1 gld. — Za prinašanje na dom v Ljubljani se plača na leto 40 kr. Naročnino prejema upravništvo v Blasnikovi tiskarni. — Oglase (inserate) vzprejemlje upravništvo, in se plača za vsako vrsto za enkrat 8 kr., za dvakrat 12 kr., za trikrat 15 kr. — Dopisi naj se pošiljajo uredništvu „Novic“.

V Ljubljani 28. decembra 1894.

Vabilo za naročbo.

Bliža se zopet konec leta in „Novice“ nastopijo ž njim svoj 53. tečaj. To je gotovo lepa vrsta let, katere še dosedaj ni dosegel noben slovenski list. Ves čas so zagovarjale pravice našega naroda z vso odločnostjo, ne ozirajoč se niti na levo, niti na desno, trdno držeč se gesla

vse za vero, dom, cesarja

v polnem obsegu, ne zanemarjajoč nobene te točke. Tega programa se bodo držale z isto odločnostjo tudi zanaprej. Mi živimo v hudih časih in v tacih časih je baš potrebno nezavisnega lista. „Novice“ dobro vedo, da dvema gospodoma ni mogoče služiti, da se moti tisti, ki misli, da že varuje pravice naše vere in našega naroda, ako se pajdaši z nemškimi liberalci, za to bodo tudi v novem letu **pobijale koalicijo**, kakor so jo v preteklem. Naš list ne pripada tistim, kateri mislijo, da morda zaradi kake drobtine je že dovoljeno odstopiti od verskih in narodnih načel. Prepričani smo, da se bode taka politika še grozno maščevala, kajti po našem mnenji je baš **koalicija najboljša pot tjekaj, kjer so sedaj na Ogerskem.**

Najvažnejše vprašanje je **volilna reforma** v notranji avstrijski politiki in če se to vprašanje neugodno reši za katoličane in Slovane, pa smo Slovani za desetletja v Avstriji zopet nazaj potisnjeni in liberalizem bode zopet po naših mestih vzdigoval ponosno glave, kakor jo je pred nekaterimi leti, kakor se še spominjamo vsi starejši domoljubi, za to bodo pa **„Novice“ s posebno pozornostjo zasledovale vprašanje o volilni reformi** in svarile pred napačnimi koraki. Če se morda njih glas ne bode poslušal, imele bodo zavest, da so spolnile svojo dolžnost.

Vodilo bodo jim sklepi shoda slovenskih poslancev dne 2. oktobra 1890. leta v Ljubljani in pa resolucije shoda **zaupnih mož**, o katerih je najbolje spričevalo to, da so dobre, ker se proti njim od nobene strani resno ne ugovarja, temveč se k večjemu njih obseg skuša prikriti.

Vedoč, da je le v slogi moč, bodo „Novice“ tudi v novem letu delale po možnosti za slogo, če je mogoča le na podlagi našega starega slovenskega programa, na kateri so delovali **dr. Bleiweis, dr. Toman in dr. Costa.** Seveda za kako tako spravo ne morejo biti „Novice“, ki bi se dala doseči s tem, da bi se začeli bratiti z nasprotniki našega naroda ali pa da bi popustili kako našo narodno tirjatev, recimo **slovensko vseučilišče**, kakor se od neke strani želi. Da je tak zavod v Ljubljani potreben, da smo se vsi Slovenci, ki še narodno čutimo dolžni potegovati zanj, je za nas že to dovolj, da so se zanj potegovali možje, ki so stali v najhujših časih na braniku našega naroda in so v narodnih borbah osiveli.

„Novice“ bodo pa tudi obračale vso pozornost narodnogospodarskim vprašanjem. Od nekdaj se je narodna stranka potegovala za pravice obrtnega in kmetijskega stanu. Zagovarjala je že pred desetimi leti **osnovo nerazdeljivih narodnih domov**, in premišljale, kako bi se dalo zboljšati stanje našega kmeta. Z veseljem je naš list bil pozdravil nameravano osnovo kmetskih zadrug, ki bi bile začetek organizaciji kmetskega stanu. Le obžalovati moramo, da se je vrgla tista vlada, ki je nameravala organizovati kmetski stan. Da kmetski stan ostane še nadalje brez prave organizacije, je zopet krivda tiste nesrečne koalicije in gotovo kake drobtine, ki se dajo v koaliciji pridobiti, ne morejo odvagati škode, ki je ima baš kmetski stan, s tem, da se je onemogočila njegova organizacija kdo ve za koliko let še.

Da vlada, ki se opira v prvi vrsti na liberalce, ne bode uvela zadružne organizacije kmetskega stanu, še praviti ni treba. Vsaj je dovolj znano, kako so liberalni listi pisali proti osnovanju zadrug, ko je dotično predlogo bila predložila Taaffejevo vlado.

Pozabili pa ne bodemo nikdar **obrtnega stanu, kateremu je ravno tako potrebna organizacija, kakor kmetskemu.** Naš list je vedno zagovarjal stališče, da se morajo rokodelstvu braniti stare pravice. Pred vsem, da se zabrani, da se ne bodo ljudje mešali v rokodelstvo, ki se ga niso učili. Posebno je potrebno preprečiti, **da se razne kapitalistične družbe, naj se že osnujejo pod takim ali takim imenom, ne polaste obrta.** V tem oziru je treba, da se dela loti zakonodaja, ako hoče rešiti srednji obrt-

nijski stan, in tudi bode potrebno poseči tudi nazaj, ne pa le naprej. To stališče branile so „Novice“ in ga bodo branile tudi zanaprej.

Poleg tega bodo pa seveda skrbele za raznovrstni pouk. Prinašale bodo članke o **kmetijstvu, obrtniji** in **raznih znanostih** in bodo v novem letu po možnosti skrbele za raznovrstnost. Nadaljevale bodo lani začeti spis Deset let v Ameriki, Črtice o kmetijski kemiji.

Posebno pozornost bodo pa obračale raznim **Novicam po svetu.** Prizadevale si bodo v tem doseči neko popolnost, seveda kolikor je mogoče pri tedniku in pri obstoječih razmerah.

Da bodo pa mogle zadoščati svoji nalogi, je pa potrebno, da je podpirajo **pisatelji s svojo duševno** in **naročniki s svojo gmotno podporo.** Prvim in drugim izrekamo svojo zahvalo v minolem letu in se obračamo do njih, da nas podpirajo zopet v novem letu. Posebno se pa moramo pri tej priliki spominjati Rodoljuba Podratitovskega, gospoda **Josipa Levičnika,** sedaj najstaršega sodelavca našega lista, ki je baš v minolem letu dovršil večji spis v našem listu in nadejamo se, da Bog dá mu še moč in zdravje, da ta njegov spis v našem listu ne bode zadnji. Celih štirideset let je z veliko marljivostjo deloval za naš list, in je zatorej naša dolžnost, da se ga posebno spominjamo konec leta.

„Novice“ bodo izhajale v novem letu v dosedanji velikosti in obliki in cena jim bode za vse leto v tiskarni prejemane 3 gld. 50 kr., za pol leta 1 gld. 75 kr. in za četrt leta 90 kr., — po pošti prejemane pa za celo leto 4 gld., za pol leta 2 gld. in za četrt leta 1 gld. — Za prinašanje na dom v Ljubljani se plača na leto 40 kr. več. Naročnino prejema:

J. Blasnikova tiskarna v Ljubljani.

Politiški oddelek.

Volilna reforma.

II.

Volilna reforma je sedaj izročena pododseku, v katerem sedi mej desetimi člani sedem aristokratov. Lahko si predstavljamo, kaj bode ta odsek skuhal, ako bode sploh kaj skuhal. Mogoče, da celo verojetno je, da se v tem zasedanji državnega zbora tudi še ničesa ne doseže, posebno če morda ne bodo z višjega mesta priganjali. Levica se gotovo ne bode rada udala kakim željam desnice, kajti nje položaj je sedaj jako ugoden. Če se nobena volilna reforma ne sklene, bode to le levičarjem v korist.

Zelo se motijo tisti, ki mislijo, da bode morda levica pritrdila Dipaulijevemu predlogu. S tem bi si sebi popolnoma izpodkopala tla. Levičarji so največ zastopniki mest in zatorej nikakor ne bodo dopustili, da bi se morda sedanje zastopstvo mest s tem prikrajšalo, da bi se pomnožilo število kmetskih zastopnikov. Res, da se število mestnih poslancev pomnoži z delavci, toda levičarji bodo ugovarjali, da ti novi poslanci ne bodo nobeni zastopniki meščanov, temveč le delavcev. Posebno umestno proti mestnim delavcem postavljati kmetskih zbornic ni. Jedino opravičeno bi bilo, da se jim nasproti postavijo kmetski delavci, katerim pa baš konservativci ne marajo dovoliti volilne pravice. Sploh je pa to pomisliti, da sedaj niso levičarji tisti, ki žele premembe volilne pravice, temveč konservativci.

Ko so vrgli grofa Taaffeja, niso konservativci pomislili, da so se s tem dali v roke popolnoma liberalcem, ko so dopustili, da je Plener postal finančni minister. Davčna reforma je bila v teku in finančni minister jo je bil zasnoval na podlagi, na kateri bi ne bila veliko huje zadela velike podjetnike. Plener je pa stvar precej drugače in precej bolj zvito uredil. Vsekako bodo pa tudi po njegovem načrtu nekaterim manjšim davkoplačevalcem se davek nekaj ponižal. Pri tem je pa finančni minister imel vse druge namene.

Znano je, da so tako imenovani petakarji najhuje škodovali liberalcem. Dokler niso petakarji volili, bi levičarjem ne bilo najmanjše težave z novo dobiti večine, ako le pridejo na krmilo. Razširjenje volilne pravice je pa onemogočilo levičarsko gospodstvo. Petakarji so možje, kateri so na Dunaji v več okrajih izpodrinili liberalce. Napačno je mnenje, da se je le ljudsko mišljenje na Dunaji tako silno premenilo v škodo liberalcev, da Dunaj voli v postavodajne zastope nasprotnike židovskega liberalizma. Res je pač, da so mnogi, ki so od liberalizma pričakovali rešitve, se prepričali, da od Izraela ne zasije sreča Avstriji. Toda to premembo mišljenja je nekoliko paralizovalo pomnoženje židovskega življa na Dunaji. V avstrijski prestolnici se namreč židje tako množe, kakor menda nikjer več na svetu. Le petakarji so pripomogli, da je Dunaj poslal v državni zbor Gessmanna, Luegerja, Schneiderja in kneza Liechtensteina.

Zaradi tega so pa liberalci že dolgo pomišljali, kako bi se otresli petakarjev. Priložnost se je jim ponudila, ko je grof Hohenwart s svojo državno izkušenostjo vrgel grofa Taaffeja. Plener je hitro predelal ugodno levičarjem davčno reformo. Sedanjim petakarjem se davek nekoliko zniža in vsled tega po sedanjem volilnem redu zgube volilno pravico vsi petakarji in marsikje v mestih potem konservativci, nemški nacijonalci, Slovani ali pa krščanski socijalisti zgube marsikak sedež na liberalce pri novih volitvah.

Govori se, da konservativci ne mislijo glasovati za davčno reformo, ako se vsem dosedanjim volilcem ne zagotovi volilna pravica. Tega strašenja se pa liberalci pač ne bodo bali. Kar se tiče davčne reforme, stoji stvar vse drugače, kakor glede volilne reforme. Zanjo ni treba dvetretjinske večine, navadno večino pa dobi vlada, ako zanjo glasujejo le zjedinjena levica in pa Poljaki. Sicer bodo pa morda tudi nekateri nemški nacijonalci podpirali liberalce. Proti znižanju davkov srednjim in nižjim stanovom, naj je to znižanje tudi neznatno, ni

posebno lahko glasovati. Zatorej se Plenerju prav nič ni bati, da bi z davčno reformo zaradi konservativcev v manjšini ostal. Slovenski koaliranci ga bodo tudi gotovo podpirali, vsaj že sedaj na dolgo in široko razlagajo ugodne strani Plenerjeve davčne reforme. Baš to ponižanje davkov bodo skušali izkoristiti si proti narodni stranki.

Vprašanje je pa tudi veliko, če se bodo nemški konservativci upali glasovati proti davčni reformi. Le pomislite, kako ugodno orožje dajo v roke vsem nasprotnikom katerih se jim že sedaj v planinskih deželah ne manjka. Liberalci jim niso tako nevarni, kakor krščanskim socijalistom, a marsikak okraj jim utegnejo odtrgati nemški nacijonalci in pa nemški „Bauernbund“, ako bodo glasovali proti ponižanju davkov nižjim stanovom. Vidi se torej, da so sedaj nemški konservativci precej v škripcih.

Novi državni zbor bode potem precej drugačen in brez skrbi bodo liberalci očitneje potem pokazali svojo barvo. Nemški konservativci in pa slovenski koaliranci jim ne bodo več potrebni in se jih bodo lepo otresli. Grof Hohenwart se pa tudi umakne, ko tako nemškim liberalcem pripomore do popolne zmage. Volilna reforma seveda bode tedaj vstala zopet iz groba in bode tudi hitreje napredovala nego sedaj. Liberalci in Poljaki jo bodo lahko s češkimi veleposestniki vred lepo prikrojili po svoje, da še bolj potlačijo vse krščanske življe. Tako se utegne napraviti najlepša podlaga za kako proticerkveno zakonodajo. Jedino upanje, katero moramo imeti je, da oni faktor, ki hoče, da se volilna pravica razširi, ne bode pustil, da se to vprašanje zavleče do druge zakonodajne dobe. Tako je še mogoče, da se prepreči druga liberalna doba v Avstriji, v kateri bi nas liberalci ne bičali le z biči, temveč s škorpijoni.

Politični pregled.

Deželni zbori začeli so svoje delo. V tem zasedanji bodo v njih prišle mnoge jako važne stvari na vrsto. V češkem deželnem zboru bodo Nemci zopet sprožili misel, da se mesto sedanje kmetske in mestne kurije za volitev v deželni zbor, vpeljeta češka in nemška kurija, tako da bodo Nemci lahko spravili nekaj svojcevv deželni odbor. Sedaj sta voljena dva Nemca v deželni odbor, pa le od vsega zbora s pomočjo veleposestnikov. Mi dvomimo, da bi Čehi v to privolili. Na videz je zahteva Nemcev opravičena, v resnici bi pa privela do nemške večine v deželnem odboru. Pomisliti je, da veleposestniki se vedno bolj nagibljejo na nemško stran in so zlasti nasprotni Mladočehom. Ker pa pri novih volitvah pride zopet več Mladočehov v deželni zbor, bi zaradi tega veleposestniki utegnili se Nemcem pridružiti. Prav lahko bi se zgodilo, da bi bili tudi iz skupnega zbora zopet Nemci voljeni v deželni odbor, zastopnika veleposestva bi seveda tudi Nemce podpirala, potem bi Nemci imeli večino v deželnem odboru, Za tak sklep treba dvetretjinske večine, in bodo Čehi lahko preprečili. — V štajarskem deželnem zboru bodo Nemci spravili vprašanje o celjski gimnaziji v razgovor. Nadejajo se, da s tem pripravijo vlado, da opusti zahtevo osnove celjske gimnazije. Ta sklep bode vsekako močno vplival na zjedinjeno levico. Vlada ga bode pa tudi težko popolnoma prezirala, ker je učni minister sam se izjavil, da se bode v tacih stvareh oziral tudi na deželne zbore. Res je, da konservativni Slovenci potem lahko onemogočijo volilno reformo. Kdo pa ve, če je levici kaj ležeče na tem, da se volilna reforma izvrši. Morda ne zadosti, vsaj je njej le v korist, ako se volilna pravica ne razširi. — V vseh deželnih zborih bode se sprožilo vprašanje o volilni reformi. Gotovo se pa v tem oziru stavili različni nasveti in stavile različne resolucije. S tem se bode to vprašanje le še zmedlo. — Tirolski in predarelski deželni zbor se bodeta zopet posvetovala o novem deželnobrambovskem zakonu. V zadnjem zasedanji nista mogla te zadeve rešiti, ker sta hotela vanjo vsprejeti nekatere določbe glede dvoboja, mučenja vojakov in posvečenja praznikov, ki pa niso ugajale vojaški upravi. Sedaj se bodo pa dotične določbe najbrž še iz zakona izpustile, in sklenilo se v obliki resolucij, na katere se seveda vojaška uprava ne bode ozirala.

Slovenska šola v Velikovcu. — Nemce je grozno pretresla novica, da družba sv. Cirila in Metoda osnuje slovensko šolo v Velikovcu. Posebno bode pa jim ta šola še zaradi tega zoprna, ker jo bodo vodile šolske sestre. Liberalci so veliki nasprotniki vseh šol, v katerih poučujejo redovnice ali redovniki. Da bi osnovo slovenske šole preprečili, je okrajni šolski svet sklenil, da se uvede na dosedanji šoli v prvem in drugem razredu slovenski učni jezik. Seveda zaradi tega Slovenci še ne smemo opustiti osnove slovenske šole, kajti to Slovencem ne zadostuje, kar je okrajni šolski svet ukrenil, in bi tudi gotovo takoj preklical, ko bi „Družba sv. Cirila in Metoda“ opustila osnovo slov. šole. Velikovški okrajni šolski svet je pa s svojim sklepom naravnost priznal, da je v Velikovcu slovenska šola potrebna. Boji se namreč že, da bode po osnovi slovenske šole sedanja šola se močno izpraznila. Slovenci pa koroške Nemce pač že predobro poznamo, da bi se dali od velikovškega okrajnega šolskega sveta zapeljati.

Porotniki v Istri. — V italijanskem taboru je grozen krik, ker so se mej porotnike vpisali v Istri nekateri Slovani. Kakor zaradi dvojezičnih napisov, tako sedaj podpisujejo protest proti sestavi seznama porotnikov. Dosedaj so v Istri bili jedini Italijani porotniki, če tudi slovanščine niso znali. Sedaj, ko imajo prednost vešči obeh deželnih jezikov, bode večina porotnikov Slovani, kajti Italijani le redko kateri zna oba deželna jezika. Da je pravično, da porotniki vselej razumejo, jezik zatožencev, je menda pametnim ljudem že davno jasno, le isterskim Italijanom to ne gre v glavo. Ker so zmagali v vprašanji o dvojezičnih napisih, nadejajo se, da bodo tudi v tej stvari. Nemogoče to pač ni.

Goriška notarska zbornica je sklenila, da mora notranji uradni jezik biti samo laški. Tudi slovenski notarji bodo torej morali imeti laške knjige in zapisnike. — Odvetniška zbornica v Gorici je pa sklenila protest na pravosodno ministerstvo zaradi poslovanja pri sodiščih na Primorskem.

Wekerlovo ministerstvo je palo, to je najvažnejša politična novica na Ogerskem. Kako bode novo ministerstvo, se ničesa še ne ve. Wekerle sam je baje odločno se izrekel, da v novo ministerstvo ne vstopi. Priporočil je vladarju dolgo vrsto oseb, s katerimi naj se posvetuje o sestavi nove vlade. Mej priporočenimi pa seveda ni nobenega skrajnega levičarja. Zaradi tega pa skrajna levica hudo napada Wekerla in vso liberalno stranko in preti z najhujšo opozicijo. Skrajna levica bi bila najrajše videla, da bi bil cesar tudi Košuta vprašal za svet, koga naj pokliče pri sestavi nove vlade. Sedanja ministerska kriza ima baje namen, če le mogoče sklopiti močno večino proti skrajni levici, da se potem začne najodločnejši boj proti skrajnim levičarjem. Pred vsem se bode poskušalo narediti zvezo mej sedanjo vladno in pa mej narodno stranko. Kdo bode novi ministerski predsednik, se ne ve, a gledalo se bode na to, da bode kak mož, kateri se bode upal odločno upreti skrajni levici.

Francija. — Minule dni se je vršila pred vojnim sodiščem v Parizu obravnava proti kapetanu Dreyfuss-u, ki je zatožen, da je iz arhiva vojnega ministerstva izmaknil neke

spise in iste izročil nekemu nemškemu agentu. Zatožba se glasi toraj na izdajstvo domovine. Dreyfuss je tajil dejanje, a sodišče ga je na podlagi mnogih neovrgljivih dokazov obsodilo na dosmrtni zapor. — Zbornica poslancev je volila svojim predsednikom namesto pred kratkim umrlega Burdeau-a radikalca Brisson-a. Ta izvolitev je zmaga radikalnih elementov. Brisson je poznata politiška oseba. —

Italija. — Crispi je še vedno ministerski predsednik. Ko bi se bilo kje drugod proti kakemu državniku kaj takega pripetilo, kakor se je proti Crispiju v Italiji, da so ga obdolžili goljufij in sleparstva, na mah bi bil postal nemogoč državnik. V korumpirani Italiji pa ni tako. Kralj si ne zna pomoči, ker ve, da če Crispija odslovi in pozove koga druzega za prvomestnika vladi, da ne bo naredil nobene dobre premembe, kajti znano mu je, da imajo vsi prvi italijanski politikarji v financijelnih zadevah nečiste roke. — Komisija senatova, ki je pregledala Giolittijeve papirje, izjavila je, da ni našla nič posebnega in razprave vrednega v njih. Stvar se bo torej potlačila. Zares prelepe razmere v ti blaženi Italiji.

Obrtnija.

Električna razsvetljava v Ljubljani.

(Dalje.)

Po Schuckertovem projektu bi šel nadzemeljski daljnovod čez Kleče, kjer bi stali prvi veliki transformatorji, znižujočo tokovo napetost s 15 000 na 2200 voltov. Od Kleč do sv. Krištofa bi tekel električni tok po žicah v zraku razpetih, od sv. Krištofa po mestu pa v glavnem kablju pod zemljo. Namesto raznih po ulicah razvrščenih transformatorjev druge vrste predlaga Schuckert za pretvoritev tokov napetosti s 2200 na 220 voltov posebne dinamoelektrične stroje (Wechselstrom-Gleichformermaschinen). Ti stroji bi morali stati v posebni postaji, v središči mesta, n. pr. v mestni hiši. Iz transformatorske postaje bi se tok raztekal po razdelitveni mreži na vse strani mesta. Konsumenti bi po Schuckertu dobivali po 220 voltov napete toke.

Siemens in Halske pa v svojem projektu nimata prve postaje za pretvoritev tokove napetosti. Po njenem načrtu bi dinamoelektrični stroji v centrali dajali 5000 voltov napete toke, ki bi tekli iz centrale do periferije mesta, v notranje dele mesta pa deloma po žicah v zraku napetih, deloma po kabljih pod zemljo. Siemens nasvetuje namreč za elektrovodno mrežo le v notranjem delu mesta in obljudenih ulicah in cestah pa v zraku razpete žice, kakoršne nahajamo pri tetegrafu.

Glavna elektrovodna mreža se končuje na raznih krajih, in kakor nanese potreba, v tnansformatorje druge vrste, kakor pri Ganzovem projektu.

Razdelilna mreža se pričenja tako, kakor pri Ganzovem projektu pri transformatorjih druge vrste, razločuje se pa od one v tem, da bi bila v stranskih ulicah in cestah napeljana po zraku.

Navedeni trije projekti razločujejo se gledé oblike ali vrste električnih tokov, katere predlaga jedna ali druga tvrdka. Tvrdka Ganz & Comp. rabi pri vseh svojih napravah toke, ki izpreminjajo vrstivno svojo mer in imajo le jedno fazo, jednofazno mer izpreminjajoče toke; drugi dve tvrdki pa imata take, ki izpreminjajo mer, a imajo tri faze.

Za prevajanje jednofaznih mer izpreminjajočih tokov zadoščata dve žici, za prevajanja večfaznih tokov pa je treba treh, sicer nekoliko tanših žic. Ako bi sè glavna in razdelilna elekrovodna mreža po vsem mestu naredila iz kabljev, znašali bi troški za ono napravo po projektu Ganza & C. 633.000 gld., Siemens & Halske 650.000 gld. in Schuckert & Comp. pa malo ne 770.000 gld.

Tvrdki Siemens in Schuckert sta izdelali poleg doslej omenjenih projektov še posebej po jeden projekt za isti učinek z uporabo parne kot gonilne sile. Za projekt z uporabo para je izračunal Siemens vse stroške na 400 000 gld., Schuckert na 521.000 gld. Parna sila bi morala biti v središču mesta v bližini frančiškanske cerkve. Poleg parne sile jemljeta Siemens in Schuckert v poštev tudi akumulatorje. Oba sta v tem slučaji uporabljala v isto mer tekoče toke.

Ko je odsek za električno razsvetljavo vzel v pretres teh pet načrtov, je kmalu spoznal, da more o njih izreči definitivno svojo sodbo samo takrat, ako se vsaj nekateri njegovi člani na lici mesta osebno prepričajo o ureditvi vspevanja jednacih električnih central. Vsled tega je sklenil, da gredo nekateri njegovi člani pregledovat električne naprave v mestih Tridentu, Inomostu, Solnogradu, na Dunaju in Budimpešti. Odbrani so bili za to potovanje gospod deželni inženir V. Hrasky, gospoda ravnatelja Šubic in Angrej Senekovič. Vsem trem sta predstojnika prebłagorodni g. deželni predsednik in velebla-gorodni g. deželni glavar na prošnjo dovolila potreben dopust, za katero prijaznost jima izreka odsek zahvalo. Imenovanim trem članom pridružil se je tudi mestni župan. Ta četvorica je potovala od 7. do 19. novembra. Povsod je bila prijazno sprejeta, povsod so jej radi kazali naprave ter dajali vsa pojasnila, katera je želela. Časa ni, da bi članom v občinskem svetu obširno razlagal ureditev posameznih naprav, katere smo ogledali, le to lahko konstatujem, da električna naprava povsod dobro funkcijonirajo in vspevajo, in da je občinstvo ž njimi jako zadovoljno, kar najbolje spričuje to, da se število prejemnikov povsod hitro množi.

Na svojem potovanju proučili smo sedem električnih naprav, izmej katerih se (v Tridentu in Solnogradu) dve poslužujeta vodne, vse druge pa parne kot gonilne sile. Prišli smo do prepričanja, da ne bi za naše razmere ugajal nobeden izmej petih projektov, katere imamo pred seboj. To pa iz naslednjih razlogov:

Proti projektu za uporabo vodne sile pri Jami govoré finančni in tehnični razlogi. Kakor sem popreje omenil, treba bi bilo za električne razsvetljavo s centralo na Jami investirati kapitala okolu 700 tisoč gld. ali pa še več. Malo verjetno je pa, da bi se ta kapital vže v prvem času obrestoval ali amortizoval. Krajevne razmere pri Jami se jako razlikujejo od krajevnih razmer v Inomostu in Tridentu, kjer imajo jednake centrale. V

Tridentu in Inomostu ima voda, katero uporabljajo kot gonilno silo zelo velik padec, 50 do 70 metrov, njena množina se ves čas le malo preminja. Pri tacih razmerah delujejo turbine jako ugodno. Drugače je pa stvar pri Jami. Sava ondu nima velicega padca, moral bi se jej umetno narediti s tem, da bi zgradili kacih 8 do 9 metrov visok jez, kateri bi zeló težko delali pri deroči vodi, kakor je Sava. Množina vode je v Savi zelo spremenljiva, včasih ima Sava tako malo vode, da bi jedva zadoščala, včasih pa tako množino, da bi turbine delovale z jako neugodnim uspehom. Pri vodopravnih obravnavah bi imeli opraviti v jako mnogimi ljudmi, ki iz dobičkarije ali pa iz nagajivosti te obravnave utegnili toliko zavleči, da ne bi bilo mogoče zgradbe izvršiti do bodočega leta. Velika nevarnost za to centralo se nahaja v daljnovodu, katerega potrebujemo za prevajanje električnih tokov v Ljubljano.

Ta daljnovod sestoji, kakor sem že poprej omenil, iz bakrenih žic, ki so razpete po lesenih drogih, kakor to vidimo pri brzojavu. Vsaka poškodba tega daljnovoda, recimo da se pretrga kaka žica ali podere kak drog, spravila bi Ljubljano ob vso električno luč. Daljnovod bi potreboval zelo strogega nadzostva. Najmanj dva človeka bi morali imeti, ki bi prehodila dan za dnevom vso progo, pa tudi tako bi se ne preprečilo, da bi kak zlobnež ali pa kak hud vihar ne podrl kakega droga. Ko bi Ljubljana hotela biti zavarovana za vsak slučaj, morala bi imeti rezervo. Ta rezerva bi mogla biti mala parna postaja za kacih 200 konjskih sil ali pa velika baterija z akumutatorji, katero bi v Ljubljani polnili. V zadnjem slučaji bi morali v Ljubljano prihajajoče menjavne meri s posebnimi dinamoelektrični stroji pretvarjati v istomerno tekoče, kajti le take moremo rabiti, kadar se poslužujemo akumulatorjev. Gradba še posebne majhne parne centrale ali baterija za akumulatorje bi provzročila še novih troškov, tako da bi vsa električna naprava preveč stala za sedanje razmere. Res je sicer, da so navedene tvrdke zagotavljajo, da se ni treba bati kake poškodbe daljnovoda in da bi bila zgradba kakšne rezerve nepotrebna; a odsek se njegovemu mnenju ni mogel povsem pridružiti in si nikakor upal nasvetovati centrale za vodno silo brez vsake rezerve v Ljubljani.

(Dalje sledi.)

Obrtnijske raznoterosti.

Dunajski čevljarji pri županu. Razsodba upravnega sodišča, da smejo tudi prodajalci obleke jemati naročila po meri, ima zlasti na Dunaji slabe nasledke. Zadnji čas je na Dunaji neka velika italijanska tovarniška zaloga za čevlje se odprla, ki jemlje naročila po meri in tudi poprave, ter vsled svojih nizkih cen preti uničiti vse samostojne mojstre na Dunaji. Te dni je bila zaradi tega deputacija pri mestnem županu in ga je prosila, da naj bi odpravil to inozemsko zalogo z Dunaja. Župan je obetal, da bode storil, kar mu bode mogoče.

Graška zadruga trgovcev in pa odbor trgovskih pomočnikov sta se obrnila do zbornice poslancev, da se vpelje dokaz zmožnosti za obrtnike.

Dobrota zrcala. Če je zrcalo dobro, se prepričaš, ako pred njim držiš bel robec. Pri dobrem zrcalu je robec v zrcalu ravno tako bel videti, kakor je v resnici. Če so šipe v oknih čiste se prepričaš, ako skoz nje bel robec opazuješ. Ako je videti tako bel, kakor je v resnici, so popolnoma čiste in brezbarvene.

Kmetijstvo.

Lizol.

Vrtnarjem delajo veliko nadlogo in škodo razni mrčesi. Proti njim priporočajo se najrazličnejša sredstva. Po današnjih skušnjah pa mnoga ta sredstva ne pomagajo, druga pa zopet škodujejo rastlinam samim. Najboljše se je še obnesel lizol (Lysol), kateri ima poleg drugih dobrih sredstev tudi to prednost, da ni predrag.

Raztopi se hitro v vsaki vodi in se raztopljina ne spridi, kakor mnoga druga sredstva, katera moramo vselej posebej raztapljati, ker sicer zgube vso svojo moč. Na štiri sto delov vode zadošča jeden del lizola. Če s s to tekočino poškropimo rastline, navadno že poginejo vsi mrčesi. Močnejša raztopljina utegnila bi škodovati nežnejšim listom in poganjekom.

Pri starih rastlinah, katere imajo trdo listje se pa lahko rabi močnejša raztopljina, 1 del lizola na 300 ali 200 delov vode. Tako se zlasti ni bati, da bi močna raztopljina škodovala palmam, oleandru. Pri rastlinah z nežnimi listi je pa bolje škropiti večkrat s slabejšo raztopljino nego jedenkrat z močnejšo. Rastline pa niso povsod jednako občutljive. Zaradi tega naj se pa poskuša rajši na jednem listu različno močna raztopljina, predno se občno rabi. Posebno občutni so pa cvetlični popki, posebno pri vrtnicah.

S to raztopljino se rastline škrope z navadno cvetlično brizgalnico. Kjer je pa mogoče se pa celo veje ali pa tudi celo cvetlice potopi vanjo. Cvetlice kažejo potem posebno svežost in zaradi tega se posebno priporoča sobne rastline večkrat izpirati z nemočno lizolovo raztopljino. Z lizolom se pa ne odpravijo le mrčesi, temveč tudi škodljive glivice.

Če se škropi drevje na vrtu, je dobro s trtno brizgalnico, kakeršno rabijo za škropljenje trt proti strupeni rosi. Grme pa tudi lahko škropimo pač z navadno škropilnico.

Škropiti se pa ne sme ob vročem solnci, temveč ob hladnih večerih, ali pa oblačnih vedrih dnevih. Z vodo naj se potem ne škrope take rastline. Mrtvi mrčesi včasih precej ne odpadejo, temveč čez nekaj časa kar sami po sebi.

Z lizolom tudi odpravimo listne uši z jablan. V to je potreba že močnejše raztopljine, 1 del lizola v 100 delih vode. Poprej očiščena drevesa s čopičem namažejo z lizolovo raztopljino. Za preganjanje listnih ušij je najugodneja pomlad, za druge mrčese pa pozna jesen. Največji uspeh so pa vsekako dosegli z lizolom vrtnarji pri cvetlicah, kjer je delo ložje, nego pri drevesih. To sred-

stvo večkrat zaradi tega pri večjih rastlinah takoj popolnoma ne pomaga, ker se vsi deli rastline pri škropljenji ne zadenejo. Zato se pa mora škropljenje nekajkrat ponavljati. Sadna drevesa je pa treba poprej očediti.

Kmetijske raznoterosti.

Debelenje perutnine. Večkrat se pripeti, da se perutnina neče odebeliti, naj jej dajemo še tako dobre krme. V tacih slučajih je treba, da pogledamo, če ima uši. Če jih ima, namažemo jo pod perutmi, na prsih in na korenini repa dobro z oljem. Uši potem zginejo in perutnina se bode debelila.

Zmanjšanje števila živine v Zjedinjenih državah. Lani se je v Zjedinjenih državah pomanjšalo število goved za 1,690.000 in število prašičev celo za 6,300.000.

Dalmatinska razstava. V društvu za zboljšanje gospodarskih razmer v Dalmaciji je grof Harrach sprožil misel, da se priredi v Dalmaciji razstava, da se tako tujci bolj seznanijo z znamenitostmi dežele. Sklenilo se pa sedaj ni razstavo prirediti.

Poučni in zabavni del.

Deset let v Ameriki.

(Iz osebnih spominov Rusa P. Tverskega.)

V.

(Dalje.)

Zjedinjevanje, ki se kaže v trgovini in obrtniji v snovanji „trustov“, se je pokazalo tudi pri železnicah. Poslednjih deset let se je po deset ali celo po sto železnic, ki so poprej tekmovale mej seboj in drugo izpodrivale, zjedinilo v celokupno sistemo z jedno upravo. Nahajajo se take sisteme po 5, 6 do 8 tisoč milj; take zveze imajo čudovito moč v političnem in gospodarskem oziru, razpolagajo z na tisoče glasovi in imajo v svojih rokah blaginjo celih pokrajin. Z vrejenjem vožnjine privlečejo prebivalstvo, ki je vedno jako gibljivo in občutno za vsako korist, v gotova središča, ki so iz kacega uzroka posebno ugodna za take zveze. Kongres, postavodaje posamičnih držav, in sam narod se s pomočjo porotnikov z vsemi silami bore proti temu druženju; novejši zakoni naravnost prepovedujejo zveze novih železnic s starimi, bodo naj že v kakoršni koli obliki in pod kakeršno koli pretvezo, določajo najvišjo in najnižjo vožnjino za ljudi in blago i. t. d.

Kongres je pred nekaterimi leti izdal zakon o urejenji trgovine mej posamičnimi državami, po katerem se je sestavila posebna komisija, katera zasleduje zlorabe pri železnicah, zlasti njih naredbe v korist posamičnim pokrajinam in mestom. V vseh državah so se osnovale posebne komisije, ki imajo določati najnižje in najvišje tarife. Vsemu temu, kakor je že pri „trustih“ navada, se železnične uprave izognejo. Svojim odvetnikom plačajo ogromne svote, najemajo najboljše talente, in se vspešno bore z vsemi ovirami, katere se navadno jim delajo v interesu dežele. Kadar pa sicer pride do sodbe pred porotniki, vselej železnične uprave zgube pravdo, naj bode njih stvar še tako pravična. Nikdar še nisem slišal o kaki tožbi, katero bi bili odločili porotniki v prid železnični družbi proti kaki zasebni osebi. Jeza narodova je na te železnične družbe tako velika, da jih porotniki vselej obsodijo, potem pa gre stvar pred prizivno sodišče, in se zavlačuje z vsemi mogočnimi ugovori in zavijanji. Po celih deset let romajo take pravde od jednega sodišča do druzega, pri čemer porotniki železniške družbe vselej brezpogojno obsodijo, prizivno sodišče pa navadno obsodba premeni, češ, da se ne vjema z dejanskimi razmerami.

Američani so sploh jako premični, vsaj četrtino prebivalstva se vedno premiče iz kraja v kraj. Srečal sem mlade ljudi, ki so že bili skoro v vseh zveznih državah, potovali pa niso za zabavo, temveč s svojim poslom. Ti nomadi sestavljajo celo vrsto potujočih po železničah in skoro rekli bi, da največjo vrsto; potem pa pridejo potujoči za zabavo in zavoljo zdravja. Premožnejši prebivalci imajo navadno dva domova, jednega na severu za leto, druzega na jugu za zimo. Poslednji se pogosto zamene s hoteli in hoarding hause-ji. Nikjer na svetu ni toliko hotelov, kakor v Ameriki. Vsaka država ima gotovo kak kraj, ki se odlikuje po svoji lepoti in torej privablje praznujoče in bolne ljudi. V Florido, Georgijo in druge države ob Meksikanskem zalivu na jugu in v Kalifornijo na zapadu, pride vsako zimo na desettisoče severnjakov za štiri ali pet mesecev.

Južna Florida in Južna Karolina, ki se odlikujeta s skoro tropičnim podnebjem, se v desembru napolnijo tako, da po hotelih po vseh hodnikih postavijo zložljive postelje za prenočevalce. Zgodaj pomladi začne se nasprotno preseljevanje, ljudje odhajajo na sever, ustavijo se po nekaj tednov v Karolinah, potem v Virginiji, in potem, kakor vročina narašča, odhajajo v Novo Anglijo, Minesoto in Kanado. To vsakoletno preseljevanje z juga na sever in severa na jug v zvezi s takim preseljevanjem iz vzhoda na zahod in narobe dajo ogromne vožnje glavnim progam zjedinjenih držav. Vse proge za potnike sestavlja tako rekoč le jedna sama železnica, — v najmanjšem mesteci lahko kupiš vožnji listek do vsacega mesta v Zjedinjenih državah, v Kanadi in Mehiki, navadno po jako znižani ceni. Povprečno ne velja za miljo več kakor dva centa na vzhodu, dva in pol na zapadu in tri na jugu. Direktni vožnji listki s povratnim kuponom so pa za polovico ali pa še več cenejši.

Poleg teh pa veljajo znižane tarife za potovanja na politične, verske, društvene in prostozidarske zbore in shode. V Ameriki je ogromno število najbolj raznovrstnih društev, političnih, verskih, trgovskih, delavskih in drugih, včasih jako čudne sisteme. Tako je društvo debeluhov, tehtajočih po 250 angleških funtov, imajoče nad 1000 članov. Vsa ta društva imajo slednje leto svoje narodne zbore, potem pa še zbore in shode v posamičnih državah. Vsak čas in dan so v več mestih in raznih državah zveze letni shodi društev, kateri člani se shajajo z

raznih dežel. Tako se nahajajo narodna društva mlinarjev, žagarjev, bankirjev, časnikarjev, kmetov, mizarjev, tesarjev, kamnosekov itd., vsako s pravilno narodno organizacijo in posebno organizacijo v vsaki posamični državi. Na narodne shode teh društev snide se navadno na tisoče članov. Največ članov ima „Velika vojna republika“, katere člani so osebe, katere so se še udeležile državljanske vojske, na narodni shod v Dotroitu se je letos sešlo nad 30.000 ljudij.

Za tem so najštevilnejši potovalci v Ameriki trgovski „bobnarji“. Ti največ potujejo po gotovih okoliših in vselej kupijo tisočmiljne vožne liste, ki dajejo pravico, ustaviti se kjer koli, in kadar koli in stanejo navadno dva centa za miljo na jugu in okoli 1 $^1/_2$ centa za miljo na vzhodu in zapadu.

Vse omenjene cene morajo veljati za srednje, potem jih je pa še jako veliko višjih in nižjih. Tako duhovniki skoro povsod potujejo za polovico cene; večje skupine delavcev, skupine gledaliških igralcev tudi dobe posebna znižanja. Na nekaterih stranskih progah se pa tudi voznina poviša na 5 ali celo 10 centov na miljo. Tarifi za blago so jako različni, vsa Amerika se v tem oziru deli na gotove okoliše, katerih železnice so združene za skozne tarife, ki se jako ločijo od krajevnih. Sploh je cena za prevažanje blaga na večje daljave nižja nego na manjše — in to je posledica konkurenca raznih prog, in kraji, kateri imajo po svojih železničnih in vodnih zvezah najnižje tarife so navadno najboljša središča trgovini.

(Dalje sledi.)

Poučni in zabavni drobiž.

P. Lais je imenovan voditeljem papeževe zvezdarne.

Učnina v Italiji. Sedanji italijanski minister hoče jako povišati šolnino in druge takse na visokih šolah, tako da bodo revnejšim dijakom zaprta vrata v visoke šole. Za vpisnino in letno pristojbino bode plačati na juridični, medicinski in matematični fakulteti, na praktični inženirski šoli, kemično-farmacevtičnem kurzu, na kurzu za odvetništvo in notarjat in na zobozdravniškem kurzu po 150 lir; na prirodoznanski fakulteti, na filozofični in jezikoslovni fakulteti, na kurzu za živinozdravnike in v poljedelskem kurzu pa po 100 lir; v kurzu za porodniške 50 lir, in v kurzu za ranocelnike 10 lir. Poleg tega bode plačati za predavanja po 5 lir na tedensko uro. Dijak ki obiskuje 20 ur na teden, bode torej plačal 100 lir. Za maturitetni izpit bodo plačali 50 lir. za doktorski izpit 300 lir, za državni izpit iz pravoznanstva, iz zdravilstva in inženirstva po 500 lir, za državni izpit iz lekarničarstva, poljedelstva, živinozdravništva, odvetništva in notarstva po 300 lir, iz porodništva 200 lir, iz zobozdravništva 150 lir in ranocelništvo 20 lir. Za dopust za pogajanje za redno profesuro 500 in izredno 300 lir in privatno docenturo tudi 300 lir.

Židje v Avstriji. Leta 1869. je v tostranski državni polovici bilo 822.226 židov. leta 1890. pa 1,143.306. V 20 letih so se pomnožili za 39 %, dočim se je drugo prevalstvo pomnožilo le za 16 %. V Galiciji so se pomnožili za 34, v Šleziji 54, Bukovini 73 in Dolenji Avstriji 146 %.

Inteligeten pes. V Bayreuthu ima neki zdravnik izučenega psa, ki ga slednji dan v ekspedicijo tamošnjega dnevnika svojemu gospodu po časopis.

Novice.

— **Osobne vesti.** Rudarskim zdravnikom v Idriji je imenovan dr. Ivan Štverak iz Přibrama. — Načelnik postaje v Kranji g. Avgust Lorenc je imenovan načelnikom postaje Hrpelje-Kozina. — Višji davčni nadzornik za ljubljansko okolico g. Rebek je premeščen v Novo mesto, njegov naslednik bo višji davčni nadzornik g. Lončar, dosedaj v Postojini; premeščen je nadalje višji davčni nadzornik g. Zajec iz Kranja k lokalni komisiji v Ljubljani, njegov naslednik bo davčni nadzornik g. Konšek, dosedaj v Litiji. Davčni nadzornik g. dr. Ponebšek je premeščen v Litijo, davčni nadzornik g. Kittag v Postojino; finančni koncipist g. dr. Rupnik pride v Črnomelj, fin. koncipist g. Kotek v Postojino.

— **Državnozborski mandat** je odložil dvorni svetnik in drž poslanec gosp. Fr. Šuklje.

— **Za slovensko šolo** šolskih sester v Velikovcu so darovali družbi sv Cirila in Metoda: Preč. g dr. Ivan Križanič, kanonik stolne cerkve v Mariboru, 50 kron; vč. gosp. dr. Josip Marinko, profesor v Novem Mestu, 10 kron; hišna družba „Omizje“ v Mozirju VII. zbirko kaznij zaradi rabe ptujk v domači govorici kot I. zbirko za slovensko šolo v Velikovcu v znesku 10 kron; g. Zofka Kveder v Retjah pri Dominku nabranih 3 gld. 80 kr., ki so jih darovali domoljubi iz Drage in Loškega Potoka, gospod Ivo Vrščaj v Ljutomoru 6 kron, kot dar vesele družbe, vč g Fr. Boncelj, župnik v Dražgošah, 4 krone in g. Anton Novak, privatni uradnik na Ptuji, 1 krono z voščilom:

»Sprejmi Metod in Ciril,
Tisoč enakih daril!«

Rojaki! Pogamajmo bratom v Korotanu, ki tudi sami vrlo delujejo za slovensko šolo. Uprav najmlajša naša podružnica na Koroškem, v Velikovcu in okolici, je v prvem letu svojega obstanka nabrala 101 gld. 68 kr. in sicer na shodu v Št. Štefanu 60 gld., na shodu v Št. Juriju 14 gld. 25 kr. in na shodu pri „Dürnwirthu“ 13 gld. 43 kr. Živela! Dalje so darovali: G. dr. Ivan Tavčar, odvetnik itd., 20 kron; g. Iv. Gogola, c. kr notar, 20 kron; g. dr. Jernej Zupanec, c. kr. notar, 4 krone; gospa El. Črne 4 krone in gospa M. Grošelj 2 kroni. — Darove je nabral vodstveni ud g. arhivar Anton Koblar, ki naj bi našel mnogo posnemalcev.

Vodstvo družbe sv. Cirila in Metoda.

— **Družbi sv. Cirila in Metoda** so darovali od 25. nov. do 10. dec. t. l.: Priprosta žena izmed naroda Ana Hrenova 100 kron z besedami: „V pratiki za l. 1895; sem brala, kako dobra družba je to in koliko otrok vzgaja - sama pa sem skusila, kaj se pravi le enega samega dečka dobro prerediti: zato darujem ta dar“. Brez pomisleka izročamo slovenskemu svetu, da nas je ginil ta dar in priproste roke do solzá. Več delavk tobačne tovarne je darovalo jako velik zavoj Mohorjevih knjig in posebej še 3 delavke velik zavitek jako primernih knjig. — Sl. uredništvo „Mirovo“ nam je poslalo 229 kron in 20 bel., ki so jih darovali koroški domoljubi. Doslej je nabral vrli „Mir“ za našo družbo 1522 kron 60 bel. — V Kranji zbira novoletnino v korist naši družbi načelnica ženske podružnice, bl. g. županja Leopoldina Šavnikova, s tem namenom, da bi tamošnja ženska podružnica postala družbina pokroviteljica. Upamo, da če ne letos, posreči se gotovo drugo leto ta domoljubni čin. — Naj bi se našle v vseh slovenskih mestih, trgih in vaseh domoljubne gospe in gospodje, ki bi posnemajoč načelnico kranjske ženske podružnice zbirali novoletnino. Hvaležnost narodova jim ne izostane! Zaključemo pa današnjo zahvalo s prepričanjem, da bo uprav prelepi vzgled priproste darovalke 100 kron ob bližajočih se praznikih ganil marsikatero rodo-

ljubkinjo ali rodoljuba, da se spomni dece družbe sv. Cirila in Metoda. Vodstvo družbe sv Cirila in Metoda.

— **Kranjski deželni zbor** otvoril se je danes po slovesni službi božji, ki se je služila v stolni cerkvi.

— **»Glasbena Matica«.** Kakor znano priredi „Glasbena Matica“ veliko efektno loterijo z 20.000 srečkami po 1 krono na 300 dobitkov. Za dobitek je blagovolil prevzvišeni g. knezoškof ljubljanski dr. Jak. Missia podariti 100 gld. Visoki darovatelj naj bi našel obilo posnemalcev.

— **Razdelitev obleke ubogim šolskim otrokom** vršila se je najlepše v nedeljo dne 20. t. m v telovadnici prve mestne ljudske šole. Šolski vodja, okrajni nadzornik gosp. Andr. Žumer. se je v primernem nagovoru spominjal s prelepimi besedami umrle velike dobrotnice preblag. gospe Marije Murnikove, ki je celo vrsto let delovala v odboru gospej za napravo oblek ubogim otrokom in je pozval otroke k pobožni molitvi za prerano umrlo načelnico gospojnega odbora in za vse dobrotnike. Na to je prevzvišeni gospod knezoškof dr J. Missia razdelil mej 139 učencev in učenk razno obleko in pekarije. Dobrotnikom sta se zahvalila en učenec in ena učenka v daljših govorih. Prevzvišeni g. knezoškof je na to otroke slavnosti primerno in prav spodbudno nagovoril in podelil vsem svoj blagoslov. Slavnosti je prisustvovalo več dostojanstvenikov. Največ zaslug za napravo obleke gre odboru, v katerem so g. ces. svetnik Iv. Murnik, in dame: Bartel, Ivana Premk, Tavčar, Klein in Julija Premk.

— **Ustanove za onemogle obrtnike.** Trgovska in obrtniška zbornica v Ljubljani je podelila v svoji včerajšnji seji 8 cesar Franc Jožef-ovih jubilejskih ustanov za onemogle obrtnike po 25 gld., katere so dobili: Anton Krivic iz Ljubljane, Janez Rakovc iz Ljubljane, Karl Šifrer iz Kranja, Simon Hafner iz Škofje Loke, Jožef Bahal iz Kamnika, Jakob Krašovec iz Št. Petra pri Novem mestu, Martin Petrič iz Radeč in Janez Štukelj iz Jelševnika pri Črnomlji.

— **Častnim občanom** je volil občinski odbor v Sodražici g. ces. svetnika Ivana Murnika, deželnega odbornika, in g. Otona Detelo, deželnega glavarja.

— **Slovensko gledališko društvo,** katerega namen je gmotno podpirati slovensko gledališče v Ljubljani, je imelo dne 20. t. m. pod predsedstvom svojega predsednika g. notarja Plantana svoj občni zbor. Denarničarjevo poročilo kaže, da je društvo izročilo „dramatičnemu društvu“ svoto 1338 gld. 35 kr. v gledališčne namene. Imovitim rodoljubom priporočamo toplo gledališko društro, ki skrbi za izvanredno gmotno podporo našega gledišča, brez katere bi slednje pač ne moglo shajati.

— **Za državne uradnike.** Z 1. januvarijem nakaže se vsled cesarske odločbe tistim c. kr. uradnikom štirih najnižjih činovnih razredov, ki službujejo petnajst let v istem razredu, 100 gld. doklade, tistim ki službujejo dvajset let v istem razredu, pa 200 gld.

— **Umrl** je v Idriji pred prazniki voditelj tamošnje rudniške šole, g. Jakob Inglič, v 56 letu svoje starosti. Inglič je služboval v Idriji nad 25 let. N. v m. p.

— **Razstavo** motorjev z menjalnim električnim tokom priredi v kratkem v Ljubljani tvrdka Ganz in dr.

— **Dvajsetice in četrtaki** pridejo, kakor znano, z novim letom iz prometa in ni dolžan nobeden te vrste denarja vsprejemati za plačilo. Plačalo se bode pa še do konca 1895. leta lahko s tem denarjem pri c. kr. uradih in blagajnicah, oziroma se bode lahko ondi zamenjal.

— **Svinjskih hlevov** ne bode več dovolil mestni magistrat ljubljanski graditi iz zdravstvenih ozirov v mestnem okrožji.

— **Obustavljena preiskava.** Državno pravdništvo v Trstu je ustavilo preiskavo proti izvoščeku Antonu Žnidaršiču iz Vrdele, katerega so dolžili, da je dne 12. avgusta ubil Ano Hrovatin v nje stanovanji.

— **Mrtvega** so našli v hlevu posestnika Iv. Dekleve v Zagonu 70letnega hlapca Luko Fajdigo iz Malega Otoka. Ker je Fajdiga močno ljubil žganje, ga je brezdvomno to pokopalo.

— **Zginil** je v Trstu devetnajstletni trgovski pomočnik Herman Škof. Sodi se, da se je sam umoril.

— **Nesreča.** Petindvajsetletni mornar Ivan Skočanić je pal v Trstu z jarbole neke ladije na krov in se silno nevarno poškodoval.

— **Izgon.** Tržaško policijsko ravnateljstvo je sklenilo iztirati iz naše državne polovice italijanskega podložnika Karola Delbianca, ki je bil pri sodišči oproščen zatožbe razžaljenja cesarja, ker se mu ni moglo dokazati. Delbianco se je proti odločbi policijskega ravnateljstva pritožil na namestništvo.

— **Zmrznila.** V Raduši v občini Podgorje na Štajarskem je zmrznila osemdesetletna Katarina Kričej, ki je v temi zgrešila pot.

— **Ustreljena.** Dne 18. t. m. je bila vincarica Terezija Sušnik v Št. Jurju na Pesnici od lovcev po neprevidnosti v prsi ustreljena, da se je takoj mrtva na tla zgrudila.

— **Prijeli so v Trstu** 28letnega Andreja Furlana s Slapa pri Vipavi. Iz Trsta je poprej že bil izgnan. Ljubljansko deželno sodišče ga išče zaradi ropa. Pri njem so našli revolver, vrečico patron in pa oster kriv nožič.

Anarhisti

še ne mirujejo. V Rimu sta počili te dni dve bombi, četudi nista napravili dosti škode. Prva bomba je bila položena pred poslopjem avstrijskega konzulata v Rimu, druga pa pred palačo avstrijskega veleposlanika pri Vatikanu. Avstrijski konzulat v Rimu stražijo vedno dva žandarja in dva policijsta, ki pa niso nič videli, kdo je vrgel bombo, kar je jako čudno. Sodi se pa tudi, da teh bomb niso vrgli anarhisti, temveč je to delo iredentarcev, ki so poslednje dni posebno nevoljni na Avstrijo zaradi krivic, ki jih nekda dela Avstrija Lahom na Primorskem. Razni italijanski opozicijski listi so v groznih barvah naslikali zatiranje Italijanov v Avstriji.

Anarhist Sogolkovski je baje priznal, da je on vodil zaroto v Lüttichu v Belgiji. Ta anarhist, ki se je navadno imenoval baron Ungern-Sternberg, je bil jeden najnevarnejših anarhistov. Njegov namen je bil razstreliti litiški gazometer in pri občni zmešnjavi vprizoriti grozno klanje po litiških ulicah v občni temi. Vsled Sogolkovskega izpovedi so zaprli že 18 sokrivcev. Socijalisti pa trdijo, da je baron Ungern-Sternberg bil le najet tajen policist, ki je po nalogu policije vso zaroto vprizoril, da je tako policija izvedela, kdo so anarhisti.

V Chatelineau-u v Belgiji sta te dni pred hišo tamošnjega kantinerja se razleteli dve dinamitni patroni, ki sta napravili mnogo škode. Je li to delo anarhizma, ali le kako osebno maščevanje, se ne more vedeti.

Cestni roparji na Dunaji.

V Londonu, Čikagi ali pa v Novem Jorku pač ni kaj nenavadnega, ako ga roparji napadejo na ulici, v Rio de Janeiro v Braziliji je pa celo potrebno, da človek vedno nosi revolver pri sebi. V naših avstrijskih mestih pa dosedaj hvala Bogu niso bile take. Nedavno so pa na

Dunaji obsodili štiri mladenče, ki so se pečali z ropanjem na ulici. Najstarejši ima 22 let, najmlajši pa 18. Zatoženi so bili osmih stvarij.

Vodja te družbe je bil Anton Mazac, kateremu so navadno rekli „Šušterček“. Prideval si je rad razna imena, da je policijo vodil za nos. Sedaj ima 19 let. Bil je že večkrat kaznovan zaradi tatvine, vlačugarstva in zaradi napačne zglasitve. On je že za zmiraj iztiran iz Dolenje Avstrije, ali ta dežela se mu je tako prikupila, zlasti Dunaj, da se vselej zopet povrne, naj ga tudi odpravijo. Karol Glosse ima pa še le 18 let, in je že bil tudi nekajkrat kaznovan, ker ima slabost, da ne loči, kaj je moje, kaj tvoje. Najstarejši Hubert Scheichenberger je bil že dlje časa kaznovan zaradi poneverjenja, pa tudi Nikolaj Pieringer je že znan z zapori.

Pri obravnavi so se čutili jako domači, odgovarjali so jako predrzno. Zatoženi so bili ropa, lahkega telesnega poškodvanja, hudobnega poškodovanja tuje lastnine, Mazac pa tudi napačne zglasitve in pa nedovoljene povrnitve na Dunaj.

Vsa ta dejanja, katerih so toženi, izvršili so dne 4. oktobra. Sešli so se bili v kavarni Muck v Kaiserstrasse. Ko so ostavili kavarno, je Glosse rekel, da bodemo ukradli, kar dobimo. Tovariši so bili s tem predlogom zadovoljni in so ga tudi izvršili.

Korakali so od kavarne po Blindengasse. Pri prvi prodajalnici ukradeta Mazac in Glosse dežnik, pri drugi Mazac in Pieringer neko posteljno odejo. Ukradene stvari prodali so v bližnji žganjariji in deloma na mestu, deloma v pivarni zraven zapili. Iz pivarne gredoč so srečali zasebnega uradnika Julija Grünwalda. Glosse je stopil k njemu in delajoč se pijanega k sebi stisnil rekši: „Prijatelj pelji me domu!“ V tem so prišli njegovi tovariši in so okrog Grünwalda se vstopili. Težko se je jim ta izmuzal, tako, da je zgubil klobuk in uro z verižico. Bežal je pred njimi v neko vežo, drugače bi bil si težko rešil življenje. Kmalu srečajo nekega druzega, nalože mu od vseh stranij zaušnic in mu vzamejo klobuk.

V Antonijevi ulici dobili so nekega moža, kateremu so vzeli uro, verižico, klobuk in denar. Nekemu gostilničarju v obližji, ki jih videč, kako razsajajo, ni pustil v gostilno, so pobili okna in tukaj so jih zaprli.

Tajili zatoženci niso in je tudi gotovo, da so že tudi poprej večkrat se podobno zabavali. Izgovarjali so se, da so bili pijani. Obsodili so Antona Mazaca v devet-, Karola Glosseja v sedem-, Huberta Scheichenbergerja v sedem- in Pieringerja v desetletno ječo.

— **Potres na Ogerskem.** V Steierdorfu in v nekaterih drugih krajih na Ogerskem se je čutil dne 20. t m. hud potres. Ure po hišah so se ustavile, podobe so v več hišah popadale z zidu, zidovi so pokali. V aninskem premogovniku so pobegnili delavci iz jam, meneč, da so se užgali plini.

— **Samomor hranilničnega blagajnika.** V Jagodini v Srbiji se je ustrelil blagajnik hranilnice v Starih Belcah, Milan Popovič, ki je bil pobegnil, poneverivši 200.000 gld.

— **Velik vihar** je bil v Angliji v noči od 21 do 22 dan t. m. Kacih 20 ljudij je ubilo, veliko pa poškodovalo. V Brodfordu je prevrnilo vozove tramvajeve. Pa tudi po morji je bilo več nesreč. V Halyheadu se je potopila majhna ladija in je 16 ljudij utonilo. V drugih krajih je pa tudi več ladij se potopilo vkupe kacih petdeset. Podrlo je po Škotskem in Severni Angliji vse brzojavne kole. V grofijah Lancashire in Yorkshire je več predelnic podrlo.

— **Umor v kaznilnici.** V kaznilnici Garsten je dne 20 t. m, ko so kaznjenci šli od dela, Jože Hödl drugemu kaznjencu, Avgustu Janoutu, na katerega je bil že dolgo jezen, s tako silo zasadil nož v hrbet, da je ta se takoj zgrudil in umrl. Tudi pazniku je Hödl pretil z nožem.

— **Strašen potres** je bil v Argentiniji. V Inglasiasu so se vse hiše podrle. Zemlja je pokala in iz razpok je vrela črna voda. Gora Agua Negro je na dveh krajih razpočila od vrha do dna. Velika množina prsti in kamenja je vrglo v zrak. Cesta iz Jakota v San Juan je tri angleške milje daleč počena.

— **Nepravi huzarski častnik.** V nekem zabavišči na Dunaji se je seznanil z neko pevko mlad mož v uniformi huzarskega častnika. Rekel je, da je baron Radvansky in je pevki obetal, da jo vzame. Tako ji je izvabil uro in zapestnico in odšel, ter se ni več povrnil. Uro je, kakor se je bilo pojasnilo, zastavil, da je plačal šampanjec. Policija ga je pa že dobila To je 21letni jurist Julij Sinay, sin bogatega odvetnika vdove. Služil je kot jednoleten prostovolec, a ni bil napravil izpita. Ko je prišel od vojakov, je hitro v Budimpešti zapravil 3000 gld. Na to je šel na Dunaj zabavat se. Da bi pa bolj večje veljave, je oblekel uniformo svojega brata, ki je huzarski rezervni častnik. Od matere je pri tej priliki bil še izsleparil 1000 gld., obetajoč jej, da se da aktivirati, in mora torej konja in več drugih stvarij kupiti. — Na Dunaji so ga izročili deželnemu sodišču. Izgovarja se, da je zapestnico zgubil.

— **Jamagata.** Glavni poveljnik japonske vojne in mnogokratni zmagovalec, je pred leti bil dlje časa v Evropi. V Nemčiji si je proučeval državne naredbe, zlasti znanstvene in šolske uredbe, da jih potem uvede doma.

— **Čudna tatvina.** V Parizu so te dni obsodili v 8mesečno ječo žensko Bide, ki je kradla pipe po prodajalnicah. Bila je strastna kadilka. V njenem stanovanji našli so lepo število, 2600 raznovrstnih pip. Kolikor se je videlo, je kadila še le iz devet in tridesetih.

— **Najdeni cekini.** V Velikem Mezariču je zidar Souček popravljal pri neki hiši in je v zidu našel posodico, v kateri je bilo več zlatih denarjev in 16. in 17. stoletja.

— **Velik požar.** V Krakovem v Galiciji je pogorelo lesno skladišče velike mizarije Muranyjeve. Požarna bramba dolgo ni mogla ognja zadušiti. Sodi se, da je bilo nalašč zažgano.

— **Povodenj.** V nekaterih krajih v Nemčiji, Holandiji in Belgiji bila je velika nevihta. Laba je posebno močno narasla. Poplavila je cel del mesta, in je udrla v magacine. Uničila je dosti blaga. V nižjih delih onemogočila promet električne železnice. Ravno tako je poplavila tudi velik del Altone. V Amsterdamu in Rotterdamu na Holanskem stala je voda več metrov visoko po mestu. V Utrehtu podrlo se je deset hiš, ker jih je voda izpodkopala. Brzojavne in telefonske zveze je v več krajih potrgala. Ker je voda potrgala zagrajo ob vodah poplavila je obširne pokrajime in napravila mnogo škode. Seveda je tudi nekaj ljudij mrtvih.

— **Vrhunec prismojenosti.** V San Paulu v Braziliji ustrelil se je Mihael Nikolaj Carnu. V pismu predsedniku republike zahteva, da se njegovo truplo namazilji in potem pelje na vsako svetovno razstavo. Zapustil je nad 600.000 gl. premoženja.

— **Občinska načelnika — morilca.** V Nagy Oelvedu na Ogerskem sta v gostilni se dva občinska načelnika pogovarjala o političkih stvareh. K njima se je pridružil neki krojač, ki je močno zabavljal zoper vlado. To je dalo povod pretepu in občinska predstojnika, oba pristaša vlade sta ubila krojača. Oba so zaprli.

— **Lepa varnost** je v Daruvaru na Ogerskem. Po noči so tatje iz pisarne nekega odvetnika skozi okno odnesli železno blagajnico, v kateri je bilo nekaj nad 3000 gld. denarja in jo odpeljali na vozu Dotična pisarna je ravno nasproti glavni policijski stražnici, ali vendar ni nikdo nič zapazil, kaj tatovi delajo.

— **Strašen vihar** je bil v Palermu dne 22. t. m. Šel je sneg in toča. V pristanišči so se potopile tri ladije. Jedna hiša se je porušila in podsula vse ljudi, ki so bili v njej, več hiš le pa veter odkril.

— **V sanjah se je izdal.** V Temešvaru na Ogerskem je bilo nekemu trgovcu ukradenega več blaga iz okna. Dolžili so nekega ključarskega pomočnika, ki je pa hudo tajil. Policija ga je pa le obdržala na stražnici. Po noči je govoril sam seboj: „Dobro sem skril, pod streho!“ Policija je res preiskala vse v dotični hiši pod streho in našla ukradene stvari.

— **Nesreči na železnicah.** V Lenešicah na Češkem trčila sta vkupe dva železniška stroja. Skočila sta s tiru, ne da bi se bila kaka večja nezgoda pripetila. — V Chelfordu v grofiji Cheshire trčila sta vkupe dva vlaka. 16 oseb je mrtvih, 82 pa ranjenih

— **Samoumor župana.** V Treuenbrikenu v Prusiji je tamošnji župan vlegel se na železnični tir, da ga je vlak povozil. Samomorec je bil že 14 let za župana.

— **Poskus samomora.** Na Dunaji je klobučarski pomočnik Ludovik Walto z vilicami prizadel si rano v trebuh in se z nožem večkrat ranil v prsi da bi se umoril. Sodi se, da je zblaznel. Spravili so nevarno poškodovanega v bolnico.

— **Tisočak v čevlji.** Te dni sta na Dunaji o polunoči v neki hotel prišla dva mlada človeka in se zglasila kot Janez Zinger in Feliks Winkl. Drugi dan je pa sluga, ko je jeden čevelj čedil, našel bankovec za 1000 frankov v njem. Ta je naznanil stvar policiji. Policiji se je pokazalo, da sta 18 letni Viljem Benet iz Meiningena v Švici in 19 letni Srečko Vebert iz Lenpa. Prvi je gojenec trgovske, drugi umetniške šole. Prvi je očetu ukradel 9300 frankov in s tem denarjem sta se napotila po svetu. 5300 frankov so še našli pri njima. Izročili so ju najpoprej okrajnemu sodišču zaradi napačnega zglašenja.

— **Bliskanje po zimi.** Dne 20. t. m. je v Brdovci na Hrvaškem se močno bliskalo. Nebo je bilo močno oblačno. Zjutraj je pal debel sneg.

— **Strela** je dne 19. t. m. udarila v električno železnico v Bruselji. Škode ni nobene, ker so strelovodi odpeljali strelo v zemljo. Samo za nekaj minut se je železnica ustavila.

— **Žrtvi Monte Carla.** Ruski knez Podrobesky in francoski topniški poročnik Maksimir Jullian sta se te ni ustrelila, ko sta zaigrala večje svote v Monte Carlu

— **Roparji v gradu.** Trije našemljeni roparji napali so grad Mendiende v Belgiji. Umorili so grajščaka Camina in njegovo hčer Štefanijo. Morilce so že zaprli.

— **Morilka 16 otrok.** V Starojem v Rusiji zaprli so štirinajstletno dekle, ker je umorila nekega otroka. Pri sodišču je priznala, da je pomorila šestnajst otrok, katere so bili dali njeni materi v oskerbo.

— **Morilec svojih otrok.** V Petrovem selu na Hrvaškem je neki Marko Gruić, kateremu je umrla mati, vrgel oba svoja otroka v vodnjak. Morilca so zaprli Sodi se, da ni prav pri zdravi pameti. Poslednji čas je grozno popival.

Tržne cene.

V Ljubljani dne 15. dec. 1894. Pšenica gld. 7·50 kr., rž gld. 5·75 kr., ječmen gld. 6·— kr., oves gld. 6·25 kr., ajda gld. 7·25 kr., proso gld. 6·50 kr., turšica gld. 7·25 kr., leča gld. 11·— kr., grah gld. 11.— kr., fižol gld. 9.— kr. (Vse cene veljajo za 100 kgr.)

Loterijske srečke.

V Lincu dne 22. dec. t. l.: 52, 6, 61, 34, 4.
V Trstu dne 22. dec. t. l.: 18, 12, 3, 64, 17.
V Pragi dne 26. dec. t. l.: 27, 23, 74, 33, 57.

Pazi naj se na varstveno znamko.

Pazi naj se na varstveno znamko.

Schutzmarke.

C. Brady

Marijaceljske želodečne kapljice,

prirejene od lekarne k "Angelj Varhu"

C. Brady

v **Kromerižu** (Moravsko)

Te kapljice so vže starozanesljivo in znano oživljivo in krepčilno zdravstveno sredstvo za želodec in za prebavanje.

Samo prave so z zgoraj stoječo varstveno znamko in podpisom.

Cena: 1 steklenice 40 kr.
Dvojne steklenice 70 kr.

Vsebina je naznanjena. (3)

Marijaceljske želodečne kapljice se prave dobe: **v Ljubljani:** v lek. Piccoli in lek. Svoboda; **v Postojni:** v lek. Fr. Beccarich; **v Škofji Loki:** v lek. Karl Fabiani; **v Radovljici:** v lek. Aleks. Roblek; **v Novemmestu:** v lek. J. Močnik; **v Črnomlju:** v lek. J. Blažek.

Odgovorni urednik: **August Pucihar.** — Tisk in založba: **J. Blasnikovi nasledniki.**